

Et halvt hundre år med forandringer for Aberdeen Angus avlen.

Av Willie McLaren, den suksessrike eieren av Netherton besetningen.

Oversatt og gjenfortalt av Tobias Myhre, Publisert: 06 Okt 2004

Netherton var show herd of the year 1991, 1993, 1994, 1995, 1996 og 1997. Artikkelen sto opprinnelig i Aberdeen Angus Review 1997.

Det er 50 år siden jeg gikk ut av skolen og begynte å arbeide sammen med min far, i den besetningen min bestefar hadde grunnlagt 22 år tidligere. Familiens forbindelse med angusrasen går lengere tilbake, idet både min bestefar og min oldefar produserte kvalitetskjøtt ved hjelp av angusokser helt tilbake til slutten av forrige århundre. Jeg har faktisk fortsatt annonsen for salget av min bestefars melkeveg, der han beskriver sitt kveg som fremragende Aberdeen Angus melkekuer.

Min bestefar ga meg et råd som har verdi den dag i dag; Prøv aldri å avle okser til avlsbesetninger, men avl i stedet okser som krysningsbesetningene etterspør. Da kommer de andre av seg selv. Min bestefar sa ofte, bruk aldri en avlsokse som ikke ville vært en god okse for en krysningsbesetning. I årenes løp har jeg prøvd å følge disse to gode råd så godt jeg kan. Det første Perth salg jeg husker var i 1938, og jeg har aldri forsømt et siden. Den gang hadde angus passe størrelse, og alle voksne okser veide godt over et tonn. Det var i årene etter siste verdenskrig at rasen mistet størrelse for å tilfredsstillte kravene fra både Nord- og Syd Amerika, som etterspurte okser så små og kortbeinte som over hodet mulig. (Dette avspeilet et krav fra land som var ødelagt av krig, om mindre dyr på grunn av fødevarerasjonering.) Dette fortsatte til begynnelsen av 1950- årene. På dette tidspunkt forsvant det økonomiske behov for mindre dyr, og størrelse ble diktert av mote og kveget ble avlet mindre og mindre helt fram til 1970.

En av de besetninger jeg pleide å besøke som ungdom, var Harviestoun, hvor man gjennom 1940-årene opprettholdt fornuftig størrelse på dyrene. Eieren J.E. Kerr vant Perth championship ikke færre enn seks ganger i løpet av dette årtiet. Jeg beundret hans store besetning. En del av kuene hadde en del hvitt på underlinjen, og flere hadde hvite "sokker", så hvis du har hvitt på anguskalvene, så la være å bebreide canadierne, for det var hvitt på kveget lenge før den første canadier satt sine ben i Skottland. Noen av de beste blodlinjer i Aberdeen Angus rasen bærer disse gener, så vær forsiktige med å avle vekk hvitt fra Aberdeen Angus rasen for enhver pris.

Det er ironisk at mange av de beste utstillingsdyr på 1950 og 1960-tallet ble kassert fordi de hadde det røde recessive gen.

Et av mine uforglemmelige minner om J.E. Kerr, var en gang min far og jeg besøkte han for å se oksene han skulle ha med til Perth sales. Vi kom samtidig med en busslast kjøpere fra Argentina. Kerr sendte sin "kvegmann" med sine utenlandske gjester, og insisterte på at han selv skulle vise meg og min far rundt. Da min far protesterte, og mente han skulle ta hånd om sine utenlandske gjester selv, vendte Kerr seg mot min far og sa, " McLaren, det er der de tar feil. Deres sønn vil kjøpe angus lenge etter disse mennesker har sluttet å komme til Perth." I årene etter krigen produserte avlerne kveg for å tilfredsstillte det oversjøiske marked, og bekymret seg lite om hva de hjemlige produsenter etterspurte. På Netherton solgte vi leilighetsvis en okse til Argentina og noen få kviger til USA og Canada, men i det store og hele holdt vi oss til min bestefars råd og avlet gode okser til krysningsbesetningene. Vi fikk kanskje ikke de høyeste prisene på skuene eller auksjonene, men vi hadde ofte et rimelig

gjennomsnitt på mellom 500 og 700 pund i Perth for en god okse til krysning. Sammenlignet med dagens priser var dette godt betalt.

Gjennom denne periode konsentrerte hovedparten av avlerne seg om det oversjøiske markedet, og oppnådde så høye priser som 60 000 gns. (for Lindertis Evulse i 1963). Noen av de berømte besetninger som hadde vært førende i mellomkrigsårene falt i aktelse. Ikke fordi kvaliteten på dyrene deres hadde blitt dårligere, men fordi de nektet å følge trenden til mindre dyr. På samme tid kjøpte kjøpere fra Irland, Vest Canada, og USA (spesielt Wye Plantation i Virginia) kveg fra disse besetninger til en rimelig penge. Da forholdene begynte å endre seg sent i 1960-årene og først i 1970-årene var det disse ressursene avlere fra U.K., inklusiv meg selv, vendte seg mot for å forbedre rasens avlsmateriale.

Jeg husker godt i 1950-årene, da min far forøkte å kjøpe oxen Emir of Haymount, for så å oppleve å bli overbudt av det irske landbruksdepartementet. Denne oxen hadde stor innflytelse over avlen i Irland, og i 1978 kjøpte vi en okse fra Irland, som bar mange av hans gener. Denne oxen har hatt en fantastisk betydning for hva Nethertonbesetningen er i dag. På Netherton begynte vi i 1959 å registrere vekter som en pilotundersøkelse, gjennomført av Skottlands Landbruksuniversitet. Dette var det første forsøk på å bringe bruksmessige realiteter inn i avlen av okser til produksjonsbesetninger.

Vi ble latterliggjort av mange av våre avlervenner, men vi fortsatte å veie. Først med det gamle system, som senere ble avløst av Meat and Livestockforbundet, dattet ble etablert i 1968. Registrering har gitt oss stort utbytte, og vi kan trekke EBV's på dyr født så langt tilbake som 1957. Dette har selvfølgelig gitt oss langt større sikkerhet på våre avlsdyrs egenskaper.

Import av kontinentale raser til England og Nord-Amerika i 1960-årene var den katalysator som brakte noen kommersielle realiteter inn i kvegoppdrettet. Fremveksten av kontinentalt kveg ble sterkt avvist av avlere av de nasjonale raser, som stadig fremholdt England som verdens førende kveg nasjon.

På midten av 1960-tallet begynte avlere fra Canada og USA å introdusere større dyr fra Vest Canada i deres avlsprogram. Også dyr fra Wye Plantation, hvis overveiende stammet fra skotsk import. Dyr som opprinnelig ble betraktet som for store.

Plutselig omkring 1968 eller 1969 var det ingen oversjøiske oppkjøpere på Perth, og avlerne satt igjen med alt for mange dyr uten noen særlig økonomisk betydning for den hjemlige kjøttproduksjon, som faktisk var den eneste kunde igjen på markedet, bortsett fra noen få kunder fra Argentin som fortsatt kjøpte på Perth inntil de muligvis vendte seg mot Nord-Amerika på midten av 1970-tallet.

Hoveddelen av de ledende avlerne som var i forbundet kunne ikke akseptere at kveg endret seg, og som en panikkhandling ble den daværende sekretær bedt om å trekke seg. En ny sekretær ble valgt med den spesielle oppgave å vinne det oversjøiske markedet tilbake. Etter 18 mdr. reise jorden rundt og et forbund på fallittens rand, fikk også han sparken.

I 1969 importerte en irsk avler to okser fra Nord-Amerika. Forbundet nektet å stambokføre dem. Dette førte til et foreningsbrudd som stadig eksisterer i dag.

Den irske forening fikk sterk oppbakking av den irske regjering, og det er ironisk at mange av de dyr som senere år har spilt en rolle for endringen av rasen i England, først ble registrert i dette forbund.

I 1971 importert John Graham fra Tangierbesetningen de første canadiske dyr til England, og til slutt aksepterte forbundet å registrere dem i stamboken. I perioden 1971 til 1975 importert noen få avlere inklusive jeg selv kveg fra Canada og Irland., men import fra Canada var forbudt fra 1975 til 82 pga. et utbrudd av sykdommen Blue tongue. Dette levnet Irland som det eneste land der man kunne hente større kveg fra.

Gjennom 1970-årene avviste mange avlere å endre typen på sine dyr, og rasen var nedadgående. I 1979 var rasens gjennomsnittlige vekt ved 400 dager falt så lavt som 378 kg. Ti år senere hadde vekten steget nøyaktig 100 kg. I dag er den over 500 kg. I en periode avlet de fleste kun etter størrelse, og en tid var et interessant data dyrets kamhøyde. For meg syntes det å være det mest tåpelige avlsmål som noen sinne er registrert, da det ikke hadde noe økonomisk formål. Det blir ikke betalt for dagslys. Det eneste som skjedde, var at avlere i søken etter størrelse, avlet mye magert kveg uten slaktekvalitet. På Netherton introduserte vi Canadisk kveg første gang i 1974, og irsk blodfornyelse mellom 1976 og 1982, hvoretter vi igjen vendte oss mot Canada. Vi har vendt tilbake mange ganger siden, og har nylig kjøpt to Canadiske okser. Tre okser er også kjøpt i Irland de seneste år. I 1980-årene ble det lagt press på rasen som et resultat av en høyrøstet lobby av helseapostler, samt et krav fra kundene om et magrere kjøtt. På Netherton begynte vi å scanne ryggfett på alle våre okser for ca 10 år siden, parallelt med at vi innberettet data. Da vi begynte var gjennomsnittstykkelsen på ryggfettet ca 6 millimeter, med det magreste omkring 3 millimeter. Dette er nå redusert til et gjennomsnitt under 2 millimeter. Dette er altså signifikant at deres muskelareal har steget dramatisk.

Med introduksjon av BLUP har vi nå et verktøy som framover kan forbedre rasen-forutsatt at avlerne bruker det. Styrken av den fremgang A.A.rasen har hatt siden basisåret 1980 viser en stigning på 26 i Beef-Value, hvilket er signifikant mer enn noen annen rase.

Jeg liker dette nye system godt, fordi det inkluderer foreldrenes genetiske innflytelse på hva vi kan forvente en okse utrette. Det var denne kjennskap de fleste avlerne anvendte seg av da jeg var ung. Den gang kjente enhver suksessrik avler sine dyr. Disse avlerne kunne fortelle hvordan ei ku eller en okse hadde avlet flere generasjoner tilbake. Den gang var besetningene mye mindre og det var mye lettere å relatere seg til enkelte dyr. Det var den viten man anvendte da man utvalgte en avlsokse.

Dessverre kjenner ikke mange av dagens avlere sine dyr, så det er viktigere enn noen sinne at avlerne bruker det nye systemet. En av de største ulemper når man ser etter en okse i Canada eller Irland er fraværet av lett tilgjengelig, presist beskrivende avlsdata. Jeg har mange ganger gått tilbake til den gamle metode å studere stamtavlen. Det er overraskende hvor presis din beregning kan bli, hvis du kjenner en del av dyrets forfedre. Jeg tror vi har verdens beste BLUPsystem, og jeg ser fram til den første internasjonale okseoversikt, som jeg forventer vil vise noen av de svakheter som visse datasystemer brukt i utlandet har.

A.A.rasen har endret seg til det ugjenkjennelige de siste 50 år. Først forkortet vi deres ben og kropp. Deretter gikk vi fra det ene ekstreme til det andre og fikk rasen til å ligne forvokste Whippets. Men langt om lenge har det blitt mer og mer godt kveg, og det som er viktigere; forbrukerne etterspør kvalitetskjøtt av angus, og er parat til å betale en høy pris for det.

At A.A.rasen igjen har blitt økonomisk interessant kan man takke forbrukerne for, men avlerne kan ta en hvis del av æren for den måten de har endret rasen for å tilfredsstille nåtidens krav om en økonomisk rase som produserer kvalitetskjøtt.

Vi er for tiden utrolig heldige som har minst fire store kunder som konkurrerer om kvalitetskjøtt av angus, foruten alle de små slakterne som finner deres dyr hos lokale produsenter overalt i landet. Disse slakterne har vært en stor støtte for rasen gjennom mange år.

Vi ser fram til å få kvalitetsmerket for Aberdeen Angus patentbeskyttet i Europa, parallelt med bruk av DNA-test kan man gå langt for å sikre at det virkelig er A. A.-kjøtt som ligger i kjøledisken. Slik kan alt misbruk av rasens navn stoppes. Det er viktig at alt utbudt A.A.-kjøtt er av høyest mulig standard. Det er ikke i rasens interesse å bli relatert til et dårligere produkt, selv om det eventuelt er produsert med en angusokse og en melkeku som mor. Det er interessant å merke seg at i USA blir kun 28% av dyrene som slaktes til CAB-konseptet godkjent.

A.A.-kjøtt bør alltid behandles som produktet som utfyller den lille nisjen i toppen, og hvor kunden er parat til å betale prisen. De som markedsfører kjøttet må holde standarden. Ellers vil overprisen forsvinne. Det er ikke vanskelig å regne ut at det vil være mye anguskjøtt på markedet om 10 år, med den ekspansjon rasen har for tiden. På dette tidspunktet vil kvalitet være enda viktigere, da dårlige slaktekropper vil falle ytterligere i verdi. Jeg forventer at Angusforeningen gjør alt som står i dens makt for å motivere avlerne til å produsere kvalitetsdyr, ved hjelp av alle metoder man har til rådighet.

Vi får fortsatt for mange klager over for dårlig klassifisering, selv om klagen har blitt færre. Det er opp til avlerne å avle okser med det genetiske potensialet som kan sikre bedre slaktekropper. Dette innebærer data-registrering, og scanning av både okser og kviger. Det er her foreningen kan hjelpe avlerne å heve standarden. En rivaliserende rases styre har for eksempel allerede besluttet å refundere en del av registreringsgebyret for de okser som er veid ved 400 dager. Dette som et initiativ til å få veid flere dyr.

Foreningen må sikre at den opprettholder den best tenkelige database over både avlsdyr og driftsmetoder, og oppmuntre avlerne til å benytte disse. Sporbarhet er nå det viktigste ord i kjøttindustrien. Tilbakemelding på slaktekroppsegenskaper er uvurderlige for avlerne, og burde inngå i BLUP evalueringene i fremtiden.

Når de restriksjoner BSE har lagt på oss er over og vi igjen kan begynne å eksportere avlsmateriale, vil EBV's bli vesentlige. Jeg vet ikke om noe land som vil overveie å importere fra oss uten disse informasjonen. Her i landet har vi noe av det beste AA-kveg i verden, og jeg er overbevist om at de vil være etterspurt på verdensmarkedet. Sist gang jeg var i Canada, hadde jeg vanskeligheter med å finne en okse av samme kvalitet det er til rådighet her i landet. Årsaken er at mange av de ledende Canadiske besetningene har fulgt den amerikanske tendensen og selektert etter en eller to egenskaper, primært seleksjon etter fødselsvekt. Her i landet vet vi nå at fødselsvekten ikke har særlig høy arvbarhet, og at dregtighetens lengde har langt større betydning for hvor lett fødselen foregår. Noen av de beste dyrene i Canada, finner man i de besetningene som ikke har avlet etter det ekstreme og alltid har konsentrert seg om å produsere gode produksjonsdyr. Avlere i UK må være forsiktige og alltid huske hva våre egne produksjonsbesetninger etterspør, og produsere den type dyr de har bruk for. Vårt BLUP-system, hvor vi har et overordnet Beef-Value til å gi et totalt bilde, fjerner risikoen for at det avles for en eller to egenskaper, hvilket har blitt så utbredt i Nord Amerika og truer med å eliminere alle de framskritt som er gjort de siste 25 år.

Noen mener at tilpasning er nødvendig for å få slaktekroppsdata inn i utregningen av Beef-Value og jeg påskjønner Signet og MLC for deres oppmerksomhet på å oppdatere systemet, slik at avlernes ønsker tilfredsstilles.

På Netherton har vi bevist at det er mulig å avle dyr som kan vinne på utstillinger, og samtidig tilfredsstille bruksbesetningene. Vi har vunnet tittelen Årets utstillerbesetning 5 år på rad, mer enn 25% av våre hundyr er blant rasens topp1% på Beef-Value. Faktisk var gjennomsnitts Beef-Value 41 på de 19 kviger som sist år erstattet utgående kuer i besetningen. Dette var det klart høyeste i Exelklubben.

For tiden melder 16 nye seg inn i AA-klubben hver måned. Det bør prioriteres at disse nye avlerne sikres en korrekt og relevant veiledning. Hvis man ikke holder øye med dem, kan de fort bli drossilasjonerte og gi opp rasen. Det er ikke noe som er så nedslående for en ny avler, som skuffelsen når han bringer et dyr til Perth og dyret ikke lever opp til standarden og avvises av inspektøren, eller at ingen kjøper det. Besøk og veiledning av en avler med større erfaring, kan spare mang skuffelser. Et tett foreningsarbeid vil være gagnelig her. Jeg har vært medlem av rådet 25 av de siste 31 år og sett rasen dale til fortvilelsens bunn og langsam krabbe opp igjen, utelukkende fordi vi hadde en hard kjerne av avlere som var overbevist om at kvalitet ville bli penger verdt igjen. De samme avlerne har i løpet av de siste 25 årene endret rasen tilbake til det eierne av produksjonsbesetningene ønsker.

Det beste kveget frembringer i dag hunddyr som lett kan fores med hjemmeavlet for, gir en kalv hvert år, og produserer kvalitetskjøtt som avregnes til høyeste pris. Vi har ikke behov for å bruke store summer på markedsføring så lenge vi fortsetter å produsere den riktige type dyr. BLUP vil fremover være et vesentlig verktøy som hjelp til seleksjonen, nøyaktig som våre forfedre brukte stamtavlen, men det vil ikke være det eneste seleksjonskriterium.

Den suksessrike avler i neste årtusen, vil fortsatt ha behov for å kjenne sine dyr- nøyaktig som hans forfedre gjorde, og ha et ideal for øye, akkurat som min bestefar hadde for mer enn 70 år siden.

Suksessrike avlere må være villige til å yte deres del av foreningsarbeidet, og arbeide for rasens fremgang i bredeste forstand.

Angusrasen er nå i en ideell posisjon til å tilfredsstille det stadig stigende krav om kvalitetskjøtt produsert på gras, som den nye grønne bevegelsen etterspør. Beslutninger som tas nå, vil ha betydning for det produktet som ligger på forbrukerens tallerken om 10 år. Vi må sikre oss at de riktige beslutninger blir tatt, for å unngå de forskjellige problemer som helt sikkert vil komme når vårt produkt er til rådighet i rikelige mengder.